

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

СЭКП Төп Комитетинде болгаш
ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинде

КӨДЭЭГЕ ТУДУГ АЖЫЛЫН ЧУРУМЧУДАР ДУГАЙЫНДА

СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинде болгаш ажилчы чурумчудар дугайында айтканын чуулгаларында көргөн. Көдээ ажил-агый бугуруучу куштерин улам ийи хөгжүдериңе, көдээ чонуну материалдыг чагай чорун болгаш културалыг деңгээлин бедирерине улашкан уугу кемчелерин сөөлүг чыгарла боттандырып чоруткан деп, түдөө алган доктаалда демдегелди.

Көдээге туугу ажилын экижидер теректин чугула күрүнө ужуру-дузанын айтканын, эвилелешкен республикаларын компартияларын ТБ-ларын болгаш Министрлер Чөвүлелеринин, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый министрствозунун, ССРЭ-нин Көдээ туугу министрствозунун, ССРЭ-нин Мелиорация болгаш суг ажил-агый министрствозунун, партиянын крайкомнарын, обкомнарын, райкомнарын база ажилчы чоннар депутаттарын Советтеринин күшкөмнарнын көдээ туугу ажилын талла-биле өң чутула сорулгаларын бирээни болса чуртталганын болгаш култура-амырларын эки байдаларын база бедик бугуруучулук ажилдарын болгаш көдээ ажил-агыйн интер-сивити хөгжүдериңе бүгү байдаларын тургузарын хандылар, а ол ышкаш көдээ ажил-агый ажилдарындан хостуг үелерде чонун ажил-биле хандырылган дугуру турар бугурууге черлерин чагайжыттыгын суурлар кылдыр чуртталганын черлерин чоруту чаартып тургузары болур деп, СЭКП ТБ болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели сазан.

Идиг чагайжыттыгын турар суурларын туугу болза район планнашкынын база совет-хотарын, колхозтарын хөгжүдериңин планна-шкына болгаш оларын бугурууге специализацияга үндөйлөш, ол суурларын ажилдап кылдыгын туугу төлөвилелерин-биле дүштүр, а ол ышкаш удуз ажил-агыйнын аныдарын хөг-жүдериңин база таарыштыр тургузарын пер-спективити планна-биле дүштүр чорутуур ужурут.

Район планнашкынын болгаш совет-хотарын, колхозтарын төп колданышын бугурууге специализацияны ыңчар тодараткан турар, туугу төлөвилелерин ажилдап кылдырын эң чоокку 5 чылдарын иштинде боттандыры, ба-за ол ышкаш мурунда кылдыгын төлөвилелдер-ге эргежок чугула тодаралгаларын кириери ажыктыг болур деп көргөн.

Чагайжыттыгын турар суурларын туугу төлөвилеп тургаш, көдээ ажил-агый бугуруул-гизин, чонун национал онза чорунун, долган-дыр турар черлерин аны-буру байдалдарын база өөркөн көөрүн сүмөлз. Көдээ черлерде суурлар болза архитектура талазы-биле эки аян хевирлиг болур ужурут.

Хамааты туугунч талазы-биле күрүнө коми-тетинге, ССРЭ-нин Күртүдүүн чанында архи-тектура болгаш эвилелешкен республикаларын күртүдүг черлеринге көдээ ажил-агый рай-оннарын планнашкынын төлөвилелерин,

суурларын планнашкынын болгаш туугунч төлөвилелерин ажилдап кылдыр ажилды ужу-рун дааскан.

Бизжет дөсөвилелерин болгаш төлөвилелдерге лимиттер сазуар чыл планнашкында акша-хөреңги тускайлап үндүрерин эде көөрүн ССРЭ-нин Кур-панынга, ССРЭ-нин Күртүдүүн, ССРЭ-нин Сан министрствозунга болгаш ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый министрствозунга дааскан.

Колхозтарын акша-хөреңгизин күсели-биле база ССРЭ-нин Курпанынын чээли дууламчы-зы-биле планнашкынын болгаш төп колданышын туугу сайыраларын төлөвилелерин ажилдап кылдырын ажил-агыйларын хөгжүд-ленин чыл болгаш перспективити планнашкына көргөн турарын колхозтарга сүмөлз.

Көдээ ажил-агый районнарын планнашкы-нын, суурларын планнашкынын болгаш туугунч төлөвилелерин көөрүнге чер-чер орга-низацияларын төлөвиле киришкен турары чо-гумчалыг деп көргөн.

Көдээ чуртталганын черлерин туугу ажилын ужурун хандырып, бо ажилда эвилелешкен республикаларын күртүдүгларын, ажилчы чоннар депутаттарын Советтеринин күшкөмнар-нын, а ол ышкаш туугу болгаш архитектура талазы-биле чер-чер органдарын ролон база ханысалгазын бедирер; кооператив болгаш индивидуалдыг чуртталга туугун калбаа-биле хөгжүдериң бүгү кемч-биле бедирер, көдээ черлерге чуртталга, коммуна болгаш кул-тура-амырлар туугун хөгжүдериң талазы-биле кемчелерин ажилдап кылдырын база боттанды-рып чорударын; көдээ районнарга ажилчы чо-нар депутаттарын Советтеринин күшкөмнар-нын штаттарын район архитекторлары болгаш инженерлери — күрүнө архитектура-туугу кон-ролюн инспекторлары албан дүжаалдыг кижилерин немен кириер дугайында айтканын шит-тирлерин, бадыматтыгын төлөвилелерин-биле дүштүр көдээ чуртталганын черлерин шын планнашкынын болгаш туугу ажилы даян ча-рысалганы оларга дагырын эвилелешкен рес-публикаларын Министрлер Чөвүлелеринге даас-кан.

Эвилелешкен республикаларын Министрлер Чөвүлелерин-биле, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый министрствозунга болгаш ССРЭ-нин Көдээ туугу министрствозунга-биле чопшаректин тургаш, 1969 чылда көдээ туугу чуртталга бажындарын, нийтинин туугуларын төлөвилелерин кыл-дырын чаз воркаларын ажилдап кылдырын ССРЭ-нин Күртүдүүн чанында хамааты туугу болгаш архитектура талазы-биле Күрүнө комитетинге дааскан. Көдээ туугу чуртталга бажындарын болгаш нийтинин туугуларын чангыс аай төлө-вилелерин республикаларын төлөвилелерин орга-низациялары ажилдап кылдыр ужурут.

Көдээ черлерге бугуруулганын хөгжүдериңин перспективити улаанышкынын болгаш, көдээ ра-

йоннарга кижилерин таарыштыр чуртталганын талазы-биле өртем шичилелдерин калбартып база ол ышкаш көдээни чартып тургузарын эң чутула айтканын-биле холбаалыг өртем-шичилел ажилдарын чорударын ССРЭ-нин Эр-тем академиялыга болгаш В. И. Ленин аттыг көдээ ажил-агый өртемнерин академиялыга сазалдан.

1969—1975 чылдарда область, край болгаш автономия республика бугурууге бир-кий индиг суурларын туугу алган турарын хандылар суурларын комплексити экспериментал-көртүзү-гү туугун организастарын эвилелешкен рес-публикаларын Министрлер Чөвүлелеринге, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый министрствозунга болгаш ССРЭ-нин Көдээ туугу министрствозунга дааскан.

Күрүнени болгаш колхозтар аразынын туугу организастарына терек көдээ туугу индуст-риалдыг аргаларын шичилелдерин болгаш капитал салышкынын аян ажыктыг ажилдарын хан-дылар бугурууге-техникити баазаларын чангыс аай план сазуар тургузарыңе кемчелерин алы-рын ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый министрствозунга болгаш эвилелешкен республикаларын Министрлер Чөвүлелеринге сазалдан.

Колхозчуларын болгаш советхотарын ажил-чыларын күсүк-кышкы үеде туугу киришинге хандылар болгаш туугун тускай өртемниге оларын өөрдиер талазы-биле ажилды организастарын ССРЭ-нин Көдээ туугу министрствозунга болгаш ССРЭ-нин Көдээ ажил-агый министрствозунга дааскан.

ССРЭ-нин удуз ажил-агый чедикшинерин делетгезинге болгаш республикаларын удуз ажил-агый чедикшинерин делетгелеринге көдээ чуртталганын черлерин чартып тургу-зарын муракчы дүжулганын калбаа-биле көр-гүсерин база ол ышкаш көдээ туугун мурак-чы дүжулганын параллага, райига болгаш тө-лөвилелерин калбаа-биле чырыларын органи-застары эргежок чугула деп сазан.

Партия, совет, ажил-агый, профвилел болгаш комсомол организастары болза, көдээ ажил-агыйн бүгү ажилдакчыларын, туугу, төлөвилел болгаш өртем-шичилел организастарын коллективтери-биле кады көдээге бугурууге, чуртталга, култура-амырлар туугун үндөйлө-биле экижидерине, колхозтарын, советхотарын суурларын чагайжытканын боттарынын чогадыкчы кушенишкенин улаанылар дээр-инге СЭКП ТБ болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели бугуруулганын плергейлз.

Большевикчилерге байыр чедирген

Күрүнө сүт, эт, дук, тарас садырарын чыл планнарын хуусаа бедик күсүтенин-биле холбаштыр Барым-Хем-чик районун «Большевик» колхозунун эр, хөреңге ко-лохчуларына, тускай өртемнигерин СЭКП обком болгаш Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелин байыр чедирбелен, көдээ ажил-агый продуктуларын пландан ажыр дужаар дугайында оларын шиттирин чүдүдүгүнүн дет-жээр.

Колхозтун ажил-шичилери бүгү күштерин сазын тургаш, мал чедери белектээр талазы-биле бар аргаларын долу

Коммунистиг болгаш ажилчын партияларнын делегей чөвүлел хуралын белектээр талазы-биле ажилчын бөлүктүң, комиссиянын хуралдарынын дугайында ДЫННАДЫГ

Коммунистиг болгаш ажилчын партияларнын деле-гей чөвүлел хуралын белектээр талазы-биле ажилчын бөлүктүң болгаш комиссиянын хуралдары 1968 чыл-дын сентябрь 27-ден октябрь 1-ге чедир Будапештиге болуп эркилз.

Хуралдарга даразында коммунистиг болгаш ажил-чын партияларнын төлөвилелери киришкен: Алжир-нин Социалист партияларын, Американын Коммунист Картышкан Штатарын Коммунист партия-зынын, Аргентинанын Коммунист партия-зынын, Австралиянын Коммунист партия-зынын, Австриянын Коммунист партия-зынын, Болгариянын Коммунист партия-зынын, Бразилиянын Коммунист партия-зынын, Чилинин Коммунист партия-зынын, Киприни Күш-ажыкты чогуу депшилтеги партия-зынын, Коста-Риканын Улусчу авангард партия-зынын, Чехословакия-нын Коммунист партия-зынын, Даниянын Коммунист партия-зынын, Муну-Африканын Коммунист партия-зынын, Экваторун Коммунист партия-зынын, Сомгу Иранданын Коммунист партия-зынын, Фин-ландиянын Коммунист партия-зынын, Франциянын Коммунист партия-зынын, Грекиянын Коммунист партия-зынын, Гвинеянын Коммунист партия-зынын, Гватемал Күш-ажыл партия-зынын, Гвинеянын Улусчу чангыс эл партия-зынын, Иранданын Ажил-чын партия-зынын, Ирак Коммунист партия-зынын, Иранын Улусчу партия-зынын, Израиль Коммунист партия-зынын, Болубиянын Коммунист партия-зынын, Польшанын Картышкан ажилчын партия-зынын, Лиан Коммунист партия-зынын, Люксембургун Коммунист партия-зынын, Венг Социалист ажил-чын партия-зынын, Хорватиянын Коммунист партия-зынын, Мексиканын Коммунист партия-зынын, Молдуу Араттин революст партия-зынын, Велико-британиянын Коммунист партия-зынын, Германиянын Социалист чангыс аай партия-зынын, Барын Бер-линин Социалист чангыс аай партия-зынын, Герма-ниянын Коммунист партия-зынын, Италиянын Комму-нист партия-зынын, Парагвай Коммунист партия-зынын, Перуун Коммунист партия-зынын, Реоньонун Коммунист партия-зынын, Румын Коммунист партия-зынын, Сальвадорун Коммунист партия-зынын,

Сан-Маринон Коммунист партия-зынын, Испания-нын Коммунист партия-зынын, Швейцариянын Күш-ажыл партия-зынын, Сприн Коммунист партия-зынын, Совет Эвилелдин Коммунист партия-зынын, Судан Коммунист партия-зынын, Туркиянын Коммунист партия-зынын, Тунис Коммунист партия-зынын, Уругвай-нын Коммунист партия-зынын болгаш Венесуэланын Коммунист партия-зынын төлөвилелери киришкен.

Изы-буру чыдаганын-биле төлөвилелерин ху-ралдарга каап шыдаган чангыс партиялар Белектел комиссияныч чоруту чагаларын чоруткан.

Коммунист болгаш ажилчын партияларын чөвү-лел хуралын белектээр талазы-биле ажилды дугайында информацияны Белектел комиссияны алынаш, ону чүдүдү деп көргөн. Коммунист болгаш ажилчын партияларын делегей чөвүлел хуралы-биле холбаш айтканын чуулгаларын көргөн. Амгы үе-чаада им-периализмге удуз, коммунист болгаш ажилчын партияларын, империализмге удуз бүгү күштерин хөдө-лишкенин чангыс өңгү болуру дээп демисел-ленин сорулгаларын чуулгаларын көр сорулга-биле делегей чөвүлел хуралын чырынын эргежок чуулгаларын Беле-ктел комиссиянын кржикчилери бир үн-биле бадн-каанар.

Делегей чөвүлел хуралын кажан чорудар дугайында айтканын база каап чуулгаларын көрү ажитыг бо-лур деп, Белектел комиссиянын кржикчилери көр-гөн. Боттарынын партияларын Топ Комитеттери-биле бо айтканын холбаштыр консультацияларын кыл-дырын олар шиттирлз.

Белектел комиссиянын элчелерин сессиянын бо чылдын ноябрь 17-де Будапештиге чыр деп, Белектел комиссиянын кржикчилери дугурушкан, аны чөвү-лел хуралы чырынын хуусаанын болгаш он он ийи ажилчын чурумун дугайында айтканын чуулгаларын көр.

Ажилчын бөлүктүң болгаш Белектел комиссия-нын хуралдары санал-оңалыг хостуг, аш-хуузу-биле солчурун байдалыга эркен болгаш марксизм-лени-низмге база пролетарыг интернационализм үндөй-лөш кады ажилдакчылар улам ийи хөгжүдериңге акы-дуума партияларын күзөлдүн база каап көрүс-кен.

Будапешт, 1968 чылдын октябрь 1.

Бүгү-эвилелдин библиотекалар көрүлдөзи

ССРЭ-нин Култура министрствозун болгаш култура ажилдакчыларын профвилелдер ТБ-ны 1968 чыл-дын октябрь 1-ден 1970 чылдын январь 1-ге чедир бүгү-эвилелдин би-блиотекалар көрүлдөзин эртерлер деп чарлаан. Ук көрүлдө В. И. Ленинни төрттүгүн хундун бар 100 чыл болурун тураскааттыган.

1913 чылда Владимир Ильич «Улус

өөрөдгезинге чүвү кылды болу-ру» деп чүдүгүнө мындай чарла-нып: «Чон библиотеканын чоргоар-лын болгаш алдарын көр». Номина-рын чон ортузда кайм хире кал-баа-биле шуужун чоруп турарында, чөвүлел чон номукучулар хаара түтүнганын, ном хөреңгизин кун-дыг-даа негеденин кайм хире дүр-гөн хандырынын турарында, ба-жыкчыга номукур кылдыр чөвү-ломнарын үзеп бердигенин, номукучаге болгаш библиотек-а ажилдарыңе же урууларын хаара түтүнганын оңу көр». көрүлдө бо айтканын база ха-рымылар, бистин чуртуустан 370 муң библиотекаларын эң экиле-рин плердир.

ДУЖУТТУ БҮРҮН АЖАП АЛЫР

(Хүн демдегелди)

Дугуе чедир ажап алдыгын та-раа културалары планга оонаштыр 95 хуу болган. Чаа дугуе күрүнө планнашкынын 9073 тонна тарас уурагын ийинге, ол планын 15,1 хууу болур, 32 муң тонна урезин урудуган. Ол болза планга оонаш-тыр 63 хуу-дур. Агыс алдырагазы 56 хуу күсүтенин ийинге, 88 муң гектар агыс аңартыгын.

Ажап алышкын ажилдарын эгиздин бээр ук ажил доозугуе чедир Наа-Хем, Бай-Тайга рай-оннарын тарактарыны үлгерит ажилдап келтирер. Агаар-бодус-тун багый байдалдары туражок, олар багый эвес дүжүтүгү өстүрүп ая, он ажал алышкын доозуу-биле доозуп турар. Бар чедикши-нерге өскө муракчылар-биле катый биче эвес салышкынын Наа-Хем

районун «Гипелет», «Имаа туу» колхозтарын комбайнерлер И. Миноралов, В. Трубнев, К. Сара-ов, Н. Рабухин, К. Лаваа олар киригерлер. Оларын кижин бугуу элчеге 160—180 хуу көртүдүгүн чедип ал келген. Ооң-биле чергелештир сыт ам-даа 15 муң гектар агыж тарас бар. Алыс-биле чуулгаларга ажап алышкын талазы-биле республи-каны Чон-Хемчик район делит турар турар-дыр. Районда 10 муң гектарын тарак ажап алышкын. А. «Гипелет», «Барлык», «Шенар» колхозтарга ам-даа муң «Шенар» гектарын тарак ажап ал-дымаан. Бо чутула хөрек Бик-Хем районда база хожудамыша. Ында

«Өскө» советхотан өскө чангыс-даа ажил-агый дүжүтүгү ажап алышкы-нын доозуу. «Имаа таракчин», «Ажылар», «Искра» колхозтарда кат-тыгын сазта 2500 гектар тарас бар. Хожудамышкын чыдагалын мурунда ышкаш, техниканы чон ажилдап турарында болуп турар.

Наа-Хем, Тайды, Тес-Хем рай-оннарын тарактары дүжүтүгү ажап алышкын доозуп тура, келир чылдын дүжүдүгүне агыс алдыра-газын утпаанар. Тес-Хемчилер агыс алдырагаларын планын күсөд-дишкен, а тайдыкчалар алдыраа чо-туру бугуу мурун 70 агыж хуууу база күсөдип алган. Агыс алды-рагаларын талазы-биле «Улус-Хем», «Юность», «Совет Тыва», «Тив-делет», «Нара-Хаан» советхотар му-руну одурдуга. Итчалазжон «Шив-илет», «Сукпан», «Шекзээр», СЭКП-нин XXII съездин аттыг совет-хотарла бо ажал дыма четтес органи-застыгын.

Келир чылдын дүжүдүгүне урезин уруп алышкын «Барлык» советхот-а чуулга кичээлге салдыган. «Шен-ар», «Дон-Терезин» «Элегес» советхотар кымыз-та урезинин ам безан чажар шымырында чедир аргылаа.

Ховуун ажил-шичилери! Дүжүтүгү бугурун-биле ажап алышкын бугу күштү сазылар. Келир чылдын дүжүдүгүне хөреңгизин доозуу-биле хандылар дээп темпин дүгедели-чир!

ПРОФЭВИ.ЕЛДЕР БОЛГАП ТЕХНИКТИГ ДЕПШИЛГЕ

ВЦСПС-тин пленуму

Москвага октябрь 1-де ВЦСПС-тин III пленуму ажилдап эгелз. Пленум удуз ажил-агыйнга тех-никити депшилгени боттандырыгачи профвилелдерин киришкен дугайында; профвилел кадрлар-ын-биле болгаш ажил-биле ажил-ды улам экижидер кемчелерин дугайында; 1969 чылда коллектив-тиг керээлдер чарырын кол ула-нышкынын дугайында айт-канын чуулгаларын.

Пленуму СЭКП ТБ-нын Полз-бюро кезижун, ВЦСПС-тин дарга-зы А. Н. Шелепин ажиткан.

Бирги айтканын талазы-биле ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазын, оракачынын, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелин өртем болгаш техника талазы-биле күрүнө комитетинин даргазы, академик В. А. Кираллин плеткел кылган. Техника-тиг депшилге бугуруулганын хөгжүд-ленин болгаш ону чогуучалыг бол-дурарын кол быразы, а техника-тиг депшилгенин үнөр дөстери өр-темниг чедикшинери болуп тур-рар. План барымдаалар чурумга үндөйлөндүр хөгжү турар бистин чуртуузда өртемниг техника деп-шилгенин оңаа улуг ужуру-дузанын деп үнөсө турар деп, В. А. Кира-ллин чуулгаан. Дөмө өөрөлгө черлерин башкылары-биле катый алдыга, өртем ажилдакчыларын саны бистин чуртуууска Совет эр-ге-чатырга чылдарын дугуруулга 66 агыж катан көвүдөш, 1968 чыл-дын январь 1-де 770 муң кижин бо-луруга четкен. Ам Совет Эвилелди дипломунг 2 миллион 100 муң ий-жерерит, — оларын саны АКШ-тин индиг тускай өртемнигтери-нинден 2,5 катан хой.

Сөөлүг чылдарын дугуруулга эр-тем, техника талазында улуг че-дикшинер чедип алдыгын. Совет эртем, техникага эркен улау ба-дырлаа чымы он үр-түнсөдиг бол-ган деп, индигин чуулгаан. Ылайын 1967 чылдын октябрь 18-те «Венера-4» дээр совет космос станцияны Венерадын кырынга ба-рып чик хонган, 75 миллион ки-лометр ыракта Черже ол планета-нын агаар байдалынын дугайында ховар медэни дамчыган. 1967 чыл-да орбитага Черин кымылам спут-никтерин автоматтыг баштайгы туудуруугузын боттандырган. Космос делегити шичилелеринге чайылаңчага база бир тивилеге мындаа чаз чедип алдыган. Авто-маттыг «Зонд-5» станция Айны до-лгандыр ушкан. Черже космосту-и-йи дүгедээ-биле чедикшинерин чангыс келген. Ол шенелде космос делегити шичилелерин чаз арга-ларын ажиткан деп, плеткелги чу-галлаан.

Эртем шичилелдерин чедикши-нигери болгаш улам шапкын гүлчүлөп турар шичилел ажилы чоокку чылдарда бугуруулганын кол-ло алдырагына улуг өскөдөн ки-ринер болурунга чедир, оларын техника-тиг депшилге бедир, куш-ажыктын бугуруулганын даяа бедир-дер арганы бээр деп бугуруулганы чу-галлап терге болур дээрзин эш Ки-риллин демдегелз.

Идеткелдин бир кээндө тускай өртемниг кадрлар белектелдин кол-дыр чуулгаан. Улетүрүр эркен чыл-дын мергезилдиг 2,5 миллион агыж ажилчыларын, туугу — 800 муң

агыж кижин, көдээ ажил-агый — 600 муң агыж кижин алган. Ол-ла чылдын 8 миллион 300 муң агыж ажилчылар мергезилдин бедикте. Оларын саны ол хире хой-даа бол, мергезилдиг ажилчы кадрларын белектээр чидиг болгаш чутула айтканын бирозин болуп турар, баа техниканын чедикшинерин шич-илел алыр оортан дыма хамаар-жыр. Удуз ажил-агыйн эргелз башкарынын кадрларын белектээр үндөйлө-биле экижидер дугайында айтканын тургузарын ойу келген.

Эш Кириллин өртем, техниканы хөгжүдериң планнашкынын өртем черлерин ажилын улам чогууча-лыг болуруларын база чаа техни-каны ажилдарын экижидерин дугайын тодаргайлап чуулгаан. Эртемниг болгаш бугуруулганын 3,5 миллион хире ажилдакчыларын кат-тыштырып турар өртем-техникити нивителдерин техникити депшил-геге улау ролуун демдегелз.

Бүгү-эвилелдин профвилелдер удуруган чогадыкчылар болгаш сайыраггадыкчылар кинтала-лы (БЧСН) беш миллион кижин каттыштырып турар. БЧСН кампа-лит сайыраггадыкчылар фон-дузун тургузары дээп чартыкчы-ларын максалыг чарыктын органи-застаан. Ол чарын бугуруулганы болгаш сайыраггадыкчылар улам чогуучалыг болуруларын, техникити чартыгаларын ажил-дарын экижидеринге хой тала-би-ле дуза чедирин турар деп, плет-келги демдегелз.

Коммунист партиянын удурул-

(СЭТА).

«Тивилеге» советхотун Хады-лыгга аныктарын хову брига-зында номсомолчу Бад-Хөв Кызыл-оол эн муракчы комбай-нерлерин бирозин. Хову но-раб-лин ол беш чыл улаштыр мерге-жимдиг башырып келген. Элчег

нормазын ажыр күсөдип чангы-нан бо анык механизатор бо чы-лын база-ла үлгерит ажилдап, ВЛКСМ-ниң 50 чылынга эки куш-ажыкчы белектеринг ужурамын турар.

ЧУРУНТА: Б. Кызыл-оол ажил үзүндө. А. Мельниковтун

ФОТОЗ.

Амгы үеде национал школаларга төрөн дыйл болгаш литератураны бедик дешеге өөредирине онза кичээлге салып турар. Ортумак школаларны ажилыг экижирер дугайында доктаалды удуруга болдурбушан, республиканын хой чылда ажилдап келген дуржулгалыг башкылары сөөлүгү үеде төрөн дыйл башкылаарының арга-мергежилди улам сайырадыр талазы-биле эвээр эвес ажилды кылган.

1967—1968 өөредилге чылында 5—8 класстарга төрөн дыйл болгаш литератураны башкылап турган хой-хой башкылар өөреникчилерге быжыг билгини берип, 100 ху өөредилгени чедип алган.

Уругларга төрөн дыйлды өзүлүгү эрине курлавырын өөредип, оларга төрөн дыйлыгга ханын ынакшыдыг азы-чаңы чалчытырар турар ындыг башкыларга чоргаарлар бис.

Эскертинмес мергежилдин кижилери

Почтачы

Шилдеген мага-боттуг, үргүлчү-ле каттыраңгап чоруур, өрүс-тыва чоңга орлан-кежээни кайтаткан Мария Шадринаны таңыпас кижиги Улуг-Хем районунун «Күш-ажылдыг хостуу» колхозтун Торгалыг деп чоругаалар болур. Ол чокча чылдарында-на эгелээш, почтачы болурун күзеп, ийи чыл бурунгаар Торгалыг сес чыл школанын дозуп алгаш, төрөн суурунга почтачылар берген.

Почтачынын харысалгалыг болгаш хүндүлүг амыл-херээ анык киниге берге болбаан деп чугаалап болбас. Эртен эрте туруп, келген чаа почтаны чурттакчы каварталдарга тарадып, ону чедирери белен эвес. Күзөл турда күштүгү. Шынал-ла Мария баштайгы бергенерин бодунун шулуругу, кызымканы-биле ажил эртип, күзүзүн чедип алган. Бо ийи чылдыг дургузума М. Шадринанын хүндүткел чедип ал, оларын күзүзүң алычызы болу берген.

Ол чүгүл мурнакчы, кызымач почтачы эвес, харын 1969 чылдын солун чагыдыгызын база чедиреринин бижидип турар. Оң икейилгил амыл-даанын дозуп, сеткүүлү чагыдыгызын талазы-биле өскө суурлардан Торгалыг дээр болуп турар. Торгалыг-мыларга 37 «Шынык», 32 «Тываның аныктыгын», 44 «Тувинская правданы» болгаш төп, солун, журналдарын чатгыткан.

М. БИЧЕ-ООЛ.

ИСЧИ

Каа-Хем районунун кижигини Кирилл Артемьевич Акулов улуг назылыг пенсционер. Ол камаң-даа ажил чон, анза олорбас кижиги. Эрткен кыжын ол камаң-биле ийи дилги, дөрт дырбактыг олурган.

Бир-ле катал колхоз даргазы Кирилл Артемьевичини кел деп алган:

—Дузалар көрүңер, кырган. Бөрүлөр хазаннардыкка халдап турар бердилер. Бөрү келер хире уларга ол камаң-палар салгаш үш хонук манал келген. Чеже боор, чон сурген араатаннар-даа бөлүү-биле келген-не, оларын баштыгы «кажар» дайын макпага кирип, алдаадып-тыр. Оң соонда арканнары ноктан бөрүлөр хаан кызаанынче баар оруту шуут уткан.

Нолхоз конторазына Бурганинча хой мадал турар кадарчы эш Чырат келгеш, оң 5 хонук бөрү туруп каан дыйнаткан. База катал Кирилл Артемьевичинден дуза дилээр умуга таварышкан. Бөрү нокпазы-биле чоруткан, ийи неделя эрткенде, ол олча омактыг эш келген. Ол бир бөрүнү макпа-биле, улуг кыс бөрүнү кады кыраан улуг отуг боозу-биле адып алган келген.

Олут чон кырган бо хүннерде база катал бөрү нокпазы-биле чорупкан. Оң чоругуу-даа чап: үшүк камаң бөрү кырганын салган капазын сөөртүп алгаш барган... Нышмы ышкы эвес, мынчангы исти кезери көнчүг бергези билдингир.

—Канпаңарда элик-даа туттуңан чадавас боор ийин—деп, кадарчы баштаңтанган. Анчы анза эпчоксунмай:

—Элик кире берге, ушта халыг бээр болгай аан ол, камаңда быныглан дузан чон чүе болбазынка.

—Кайтамчы-ла исчи-чир бо!—деп, хойжу магадаан.

Кирилл ирекинги иске узанып чүгүл кадарчы Чырат эвес, бүгү бүрүн-бай-хаакчылар магаал турар.

П. ПОПОВ.

Бир эвес өөреникчи бүрүзү төрөн дыйл көнчүг эки билдир болза, эртемнери шулуругу шингээлди алыртыг улуг дегинче болур. Мынчанга бистин төрөн дый башкыларымыс бо талазынче улуг кичээлгеини салып турары черле чүгү-ла.

Чаа-Хал ортумак школанын ажилдап турар Виктор Селипович Кызыл-оол төрөн дыйл башкылап турар. Ол ам школага 20 ажыг чыл дургузунда ажилдап турары бо. Дээди эртемниг, улуг дуржулгалыг башкынын өөреникчилерге берип турар билги ханы. Ол чылды-на улуг кичээлгеини өөреникчилер-биле кластан дашкаар ажыкче салып келген болгаш бо талазы-биле көзү чедиреринин. Виктор Селипович литература бөлүмүн организастап тургускан болгаш «Төрөн сөстү эртинез» деп бижимел журналды үндүрүп турар. Бо бөлүмүнүн ажилыгга уруглар өң-не массалык-биле кирип турар. Олар анза төрөн дыйлың байлаан, он уран-чеченин черек кырында

ТӨРӨН ДЫЛЫН БИЛИР БОЛЗА...

билип, ол бүгүнү ханы медресе билдинге боттарынын улуг-хууун кириштирип турар.

Дуржулгалыг башкынын эртирип турар кичээл бүрүзү анзы-бүрү көргүзүп материалдары-биле байлак. Өөредип турар материалынын тус-тус теманын айы-биле уругларга билингир тайлыбырын берип, ону амыралда боттук чижектер-биле байдып турар.

Ол ышкы Кызылдин № 2 школанын төрөн дый болгаш литература башкысы Сүгдөр Мачылаева Солунам ам 17 чыл дургузунда бо эртемнери башкылап келген. Кичээл бүрүзүгө ол шыгыг белеткенни адыр. Өөреникчилер чаа материалды эки билди алын

дөш өөредилге-кижизилдегге уткалыг чижектерин байлаа-биле ажилдап турар. Башкынын ажилынын улуг чедиреринин бир кол чажымы—уругларын бот-идекейин белиди, оларын кижиги бүрүзү-биле ажилдап билиринде. Инзы-бүрү таблицаарын, схемаларын кичээлдеринде ол билдингир ажилдап турар. Кичээл бүрүзүгө 5—8 минута иштинде сөзүгү диктантыларын чорутуп турар, мынчанга уруглар төрөн дыйлыг курлавырын байлаа-биле билип алыр.

Ийи-Тал сес чыл школанын РСФСР-ниң школаларынын алдарыг башкысы, ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаты Ак-кыс Ашак-оолова Оюн сөөлү

каш чылдар дургузунда ийи чылдар чок ажилдап турар. Оң чорутуп турар кичээлдерин бедик идея-кижизилдегге уткалыг, амырал-биле ханы хол-баалыг. Мынчанга өөреникчилер кичээл бүрүзүгө улуг со-нуургалдыг, бедик бот-идекейлиг.

Ажылгында бердинген, педагогика ажилында мергежөөн бистин башкыларынын аттарын маапа он-ону-биле адып, оларын ажил-херөөн дуржулгалыг дугайында хой-чуулдарын чугаалап болур. Инчалза-даа мен маапа бистин школаларымыс төрөн дыйлы өөредип талазы-биле чамдык четпестерин чугаалакса-лым.

Эрткен өөредилге чылынын

түнелинде республиканын элөөн хой школаларынын төрөн дый башкылары ийи чылдарын болдурбас дөш багай эвес ажилдаан. Чижээлээр, Бин-Хем районунун школаларында төрөн дыйла болгаш литература чыл түнелинде 393 өөреникчилерден чүгүл 6 кижиги багайлыг үнгөн, азы 98,7 хуу, Танды району—96,8 хуу, Току—96,9 хуу күсүстеген.

Эрзин, Барыш-Хемчик, Каа-Хем райондарынын школаларында төрөн дый башкылаашкыны ам-даа чогуур дешелениг четпей турар. Оң уламын-дан чыл түнелинде элөөн хой өөреникчилер багай демектер-лиг үнгүзгөн. Мурнуку чылдарда ышкы багай демек алган өөреникчилериниң саны кол-

дуунда 5-ки класстарда болу-лаан.

Бешки класстарда боттары-ның хар-назынын айы-биле ол үеде көнчүг кичээлге чок болгаш шимчегир. Мынчанга башкы бүрүзү оларын кичээлгеини хаара тудар дөш кичээлдерини өң-не солун хевирге эртирер ужурут. Тайылбырны өң-не солун хевир-биле эртирп, өөреникчи бүрүзүн ажилдадып, оларын кичээлгеини хензиг-даа суурадып болбас ужурут. 5-ки класстарга колдуулаа фонетиканы болгаш чугаа кезектерин өөредип болгай, мынчанга кичээлдерге 4—5 минутанын грамматиктиг оюмдарын чорутуп бо-лур.

Өөреникчилериниң төрөн дый талазы-биле кошкык билгини бооп турары дараазында чылдагааннардап үнүп турар. Чамдык башкылар кичээлге тодогой план чок эвээ, чаа темаларын өөредип тура, көргүзүп материалдарын ажилдадып, анза-ла бөдүүн чугаа-биле тайылбырын эртиргилээр. Оң түнелинде өөреникчилер дүрүмнерин анза-ла шөжүлгөн

А. ОНДАР,

республиканың башкылар билги бедилер институтунун тыва дый кабинетинин өргөлчигини.

ДАШТЫКЫДА ДАШТЫКЫДА ДАШТЫКЫДА

Чехословакияда байдалга хамаарыштыр

Бо хүннерле күш-ажылчы Чехословакия бодунун анзадагы амыралды-биле чурттап турар. Чехословак парлалага үлетпүр бодурулгелерин, көдөз ажыл-агый кооперативтерин, транспорттун, харылаанын, коммунал болгаш амырал хандырылга албан черлеринин ажил-чорудулгазы мурнуңдагы ышкы, республиканың экономиказын быжыгаарынче, чонун материалдыг херектелин хандырырынче, чурттуң даштыкы салдыг хүлээлгелерин күсүстегинче утланган дээрин амыралдып турар.

Чокта чаа анза демир-орукчунуң хүнү демдегелен. Анык шахтерларын ийити-күрүне конференциясы болган. Республиканың Президентиниң Д. Сабода студенттериниң төлөөлөрүн күзөп алган, а ол ышкы КНО-нун Кол Ассамблеямын сессиязынын ажилыгга киржири-биле чорутуп дөш чехословак төлөөлөр-биле беседа кылган. Национал хуралдын Плат болгаш бөдүк комиссиясы 1969 чылда ЧССР-ниң бөдөженин төлөөлөрүн чугаалажып көргөн.

Чехословакияда байдалын чогуучу элөөнүнден бөр барык бир ай хире үе эртен. Ол үеини дургузунда төп башкы чер-чиринг партия болгаш күрүне органдарынын күжениш-килери-биле чурттуң экономика амыралдыгга ийе эл талазы түнелдерин чедип алган турда, иштики-политиктиг амыралдыг талазы-биле чогуучулугаңың чорудушкуну оомук боттанып, антисоциалистик күштерин ууру төлөөлөр-кининге таварыш турар.

Амгы байдалда ажы-биле демисежир аргазы чок болу берген ол күштер боттарынын тактиказын эскертип, хоралакчы ажил-чорудулгазын чаа хевирлерин ажилдап турар. Социализмге өжөөнүг күштер «национал чалгыс эптиң» дозу-лук боттарынын улуска ууру соругаларына ажилдап, ону алгыдан дашкаар националистичи шынарлыг болдурду турар

дээрин мооң мурнуңда диктанткан болгай. Ол дозуңга чагыды-нын алгаш, олар ак сеткилдиг коммунистерге болгаш партия кижигуну эвастеге ууру «мораль террорун» байдалын тургузуп, ЧССР-де социализмге эрге-ажыктары өргүм үнелг болгаш Москва дуржулгаларын чайгызын чокка күсүстөр дөш туржуп турар кижилерин сандан үндүрерин болгаш оларын алдар, хүндүтүп бужартадырар «оралдажып турар. Барыны контрреволюст күштериниң ажил-чорудулгазын ху-радаларга илереп, январь сөөлүнде болдурган частыгыларын демдегелен турар кижилерин иштеп суруп, ба көрүп, амырал үндүрүп турарынын хой саныг таварыгалары билдингир болгай.

Контрреволюст клубтарын болгаш организациаларын ажил-чорудулгазын албан өзүзү-биле хоран туражык, оларын ажил-чорудулгазын чажыт үндөйне үргүлчүлөшпөш. Чижээ, «Клуб-231» дээр чүбүңи кижигунери боттарынын башкаар черин чажыт байдал-биле катан соңуп алган. Оң даргасында Нигрин дээрин соңган. Клубтун ам Лондонда туруп турар секретары Бродскийн дашкыштыр империалист разведкалар-биле харылааны тулап, чаа байдалда демиселиң арга-методтарын ажилдап кылып турар. ЧССР-ниң иштинде ол «клубтун» агентилери олуртукчу бөлүктөрүн тургузуп, тодогой байдалды үзүңде «мораль террордан» чеп-сектиг «ак террорже» шилчириниң соругалын оларын мурнуңга салып турар.

ЧССР-де контрреволюст күштерин чаа тактиказында болгаш дашкындан оларга өмөрлөшкөн кижилерин такти-касында характерлиг чүд болза, анзы-бүрү дашкы чуга-ларын болгаш даап бодашкынынын тарадыр болу берген. Дашкы чугааларын болгаш даап бодашкынынын хөлөдир

болгаш бузурес чорутку болдур соруга-биле неппередиң турары тодогой. Чуртта иштики политиктиг амыралдыг чогуучулуктун чорудушкунуна шалтыктаар соругалыг. Онүчү-чөңгөчилер боттарынын тарадып турар меге, нугулдуг дашкы чугааларын үш-уурум резолюцияларын, уурула-нымышкыларын болгаш чаааларын медел чогазаларына ажилдап, меделеттирген болгаш аймаашкыларга алыскан кижилерин резолюцияларга, уурулашынырга болгаш чаага-ларга ат салынышкынын чымып турар.

Чехословак улуска хамаарыштыр бо малактыг, күтүкчү тактиканы империалист парлалаанын болгаш районун чорудуп, харын-даа өскүтүп турары хаа эвес. Лондондун «Обсервер» болгаш «Санди таймс» ышкы солунары, «Би-би-си», «Немецкая волна», «Голос Америки» радиостанциялары, «Вашингтон пост» солун Чехословакияда байдалын дугайында дашкы чугааларын болгаш даап бодашкынынын, ЧССР-ден Англия, Барыш Германия болгаш Австрия дөш чурткан Прага телевиденииниң тайылбырлачызы Винтер, журналист Муха, Бродский ышкы ындыг илеттеринин чугааларын эңдер парлап, дашкып турар. Журналист Муха кажаң бир шалга «Би-би-си» радиостанциянын тайылбыр-лачызы турган деп чүе билдингир. А ол кижилер чокта чаа-ла Прагага турар үеинде боттарын «тулган патриоттар» кылдыр көргүзүп турганар. Бөтүн олар буржуа пропаганданың бужар-чүдөк ролюн күсүстеп турар.

Барыны контрреволюст күштер социализмдин дайынына, Чехословакиянын ажилчы чоннарын үндөш эрге-ажыктарынын саттынышкылар кылдыр боттарын чехословак улуска көзүлүр база делегейиниң хой-инитизинин бодалыгга улам тодазы-биле сойлаалып турар.

СЭТА, октябрь 1.

Ленинчи черлер-биле

ЖЕНЕВА. (СЭТА). «Номчуу-рунча хандыкшылыгдар инди-тизелиңиз» Женевада библио-теказынын үндөзлөтүңгүн хуңуңден бээр 100 чыл болган. Оң юбилейниң культураның бүгү хой-инитиз демдегелен. Чүгүл Швейцариянын эвес, харын база өскө-даа хой чурт-тарынч суратлыг эртемденне-ри, чогалачылары, политиктиг ажилдакчылары ол библио-тека чораян. Совет кижиге ол библиотекка эргим үнелг, чүгө дөргө эмиртканын чылда-рында анза В. И. Ленин ажилдап турган.

СЭТА-ның корреспондентин «Номчуурунча хандыкшылыг-лар инитизелиңге» чораян болгаш библиотеканың кол

ниң» кижигунериниң ат даң-зымы мнда база бар, оларны аразында Владимир Ульянов-тун адын чорудуус.

Ам библиотеккада 250 муң помпар, брошюралар, солун-бар. Ол чыгынган үнелг номнарын аразында Ленин-ниң француз дылга оңулдур-ган ажилдары, чижээ, «Импе-риализм-напалитизмдин» дөдө чаады болур» деп ному бар болду.

Библиотеканың юбилей-биле холбаттыр оң кол залында «Алдын дептерин»—«Ном-чуурунча хандыкшылыгдар инитизелиңиз» үндөзлөкчи-леринин болгаш оң эң-не алдарыг кижигунеринин чу-руктарын чыгыштырган альбому дөдөш. Альбомун бир ар-нында орус революциянын башкычы В. И. Ленинниң улуг чүрү бо.

Патриоттарның чедишкени

ПАРИЖ. (СЭТА). Даштыкы информс агентилериниң Мурнуу Вьетнамдан дашкы чугааларын арга-арга, Мурнуу Вьетнамдын хостарының Улусчу чепсектиг күштери Тхонгдунга (Сайгондан мурнуу-барыш талаага 45 километр мрак) тускай ууру-дузаның шериглериниң лагерин бузгөдөн болгаш бузгөдөн орданын турар чаа таварыч үндөш сайгон чалчаларынын шериглеринге күштүг чогушкунунын таварыштарынын үргүлчүлүгү турар. Мурнуу-Вьетнам патриоттар америк командиаларын бодунуң бузгөдөн шеригтеринге «дуза кадары-биле чоруткан ийи америк реактивтиг бомба-лакчы самолеттарын боолаан. Ол ийи самолет Данангта баазазында дыка бергө-дөшкөн-биле ужулуп чедер аргалыг болган. Тускай ууру-дузанын шериглериниң америк чөвүлөкчилеринин меделгезин-биле алмаш, хостаашкынынын Улусчу чеп-секти күштеринин артиллерия кезектери соксаал чок боопал турарын чыдаата-нында Тхонгдунга бузгөдөн шериг-ла-герьин районунда байдал дыка берге. Лагерь-ниң бодунда чер кырында бүгү туудулар—

склад бажыкчылар, боо-чепсек складтары болгаш казармалар бүрүнү-биле уутка-тынган.

Америк командиалар немелде шеригтер сөөрткен вертолеттарын оңче соксаал чокка чорудуп, лагериниң тарынууну күч-тедирерин орданыштылаан, ол аар-берге үндөш шырбыш турар. Ийиң болза-да патриоттар лагериниң районуңга көс-түп келген вертолет бүрүзү боопал турар. АКШ-тың вертолеттар-биле чорудуп турар шериг албанынгарын иштинде хой кижилер чедер дөш черинге четпейн олур-туп турар.

Хостаашкынын Улусчу чепсектиг күш-теринин дайынчылары Сайгондан 12 километр мрак Лонгбинде АКШ-тың улуг шериг-агвар баазазын боолаан. Дайын дигит күш болгаш техника талазы-биле аар хотаралга таварышкан.

Даштыкы корреспондентилериниң Сай-гондан дашкы чугаалары алырга, ок-тябрь 1-де Мурнуу Вьетнамдын патриот-тары сайгон бот-чүрүмүнү Куанттын хо-отайда чаа албан черлерин артиллерия-биле боолаан.

НИГЕРИЯДА ДАЙЫН ЧОРУДУЛГАЛАРЫ

ЛАГОС. (СЭТА). Октябрь 1-де мында чарлааны-биле алмаш, Нигериянын федералдыг шериглери чугаа стратегтиг ужуру-дузалыг Окиги хоорайын сентябрь 30-де эзеп алган. Окиги чөөн-нигерий сепаратисттерин шериглериниң хоу-нда ам-даа туруп турар эң сөөлүгү улуг хоорай Умуахидан соңу-барыш талаага 48 километр мрак турар.

Бар меделгезин ап көргө, федералдыг шериглериниң оң өскө кезектери өскө улаанышынырга тузукшкунунын чорутушкан, Умуахидан хоорайга бурунгаарап бар чорур.

Күрүне секторунун чедишкени

ДЕЛИ. (СЭТА). Каң, шахта-лар болгаш металлдар минис-терствоуңа күрүне министри П. С. Сетхиниң салыг талазы-биле ассоциацияны Бомбейге чыл бүрүдүн конференция-зынга чүе чугаалап турган. меделгезин: индий каңы даш-каар үндүрер соксаал чокка көвүдөп турар.

Индиядан каңы дашкаар үндүрер акча-биле алмаш, 1965 чылда 90 миллион ру-пий турганын 1967 чылда 250 миллион рупийге чедир көвүдөн дээрин министр чугаалап деп. ПТИ агенттед-илчкан. Бо чылын 530 миллион рупий металлды даш-каар үндүрер бодал турар.

алыр, оң чогуу утказын бил-ип албаан болур. База бир чеп-сек чүг дөргө өөреникчилер бот-тары бот-тускайлап ажилдап кылбай турар, доматтар чо-гаалыгынын, сөстөр холба-тырылганын ажилын олар күсүстөй турар.

Кичээл бүрүзү чедишкени-ниң эртирер—анза башкы-ның кайи хире белеткенип ал-ганын хамаржар. Кичээл кайи хире солун, көргүзүп ма-териалдары-биле байлак эрте-ниң, өөреникчилерин билги-ниң денелли, төрөн дылга чаа өөрөнгө теманын канчаар шингээлди алган он тодар-гай көстүр.

Уруглар төрөн дыйын көн-чүг эки билер болза, оң ду-заны-биле эске дыйларын бол-гаш эртемнерин кайгы-даа бергездирер чокка эки шин-гээлди алыр дээрин төрөн дый башкылары утуп болбас.

А. ОНДАР,

республиканың башкылар билги бедилер институтунун тыва дый кабинетинин өргөлчигини.

В ДР-ниң төлөөлөрүнүн төлөөлөкчизинин парлала конференциясы

ПАРИЖ. (СЭТА). Паринте албан өзүзүңү бөдөшкөдө ВДР-ниң төлөөлөрүнүн төлө-лөкчизин Нгуен Тхань Ленин парлала конференциязынга меделгезин болза: «Паринте албан өзүзүңү бөдөшкөдө амы-аңга чедир нандыг-даа дешилге чедип алдымкан». Каттышкан Штаттар Вьетнам Демократыг Республикага ууру бодаашкынын болгаш дайынчы өскө-даа бүгү үлгө-дешчилеринин деп-дөдөш, чугаа чокка соксаалы болза, чүгүл ышкыда Вьетнамда дайын чорудулгалары-биле хол-башкан өскө-даа айтырларын чугаалажып көзүңгө таар-чымың байдалдар тургусту-нар апар дээрин ол база ка-тап демдегелен.

Журналистериниң айтырла-ганы харылаашкан, Нгуен Тхань Ленин айтканы болза, АКШ-тың президентинин ал-бан-дузалыгын кол кандидат-тардан кыл-даа вьетнам ай-тырынын талазы-биле боттут турушту элөөн, олар шуп-тузу Вьетнамда дайынчы үр-гүлчүлөр дөш, Каттышкан Штаттарын неоколониалистичи политиканы дөш туржуп ту-рар.

Найыралдык болгаш бот-бодун билчириниң сеткил-сагызы

ТЕГЕРАН. (СЭТА). Тегеран-ның бүгү солунары Иранын шажы Мохаммед Реза Пехлеви-ниң албанын аян-чорун кы-лып, Совет Вилеллине чоруп турар дугайында хой саныг материалдарын парлаарын үр-гүлчүлөшкөн. «Недае Ира-не невин», «Сөдәе мардом», «Бурс», «Андаген» болгаш өскө-даа солунар номзын най-ыралчы курунениң башты-нын Хабаровскиг болгаш Вла-дивостокка чылы-биле хү-лөп алган дугайын билзин.

Хүндүлүг аалчынын чораян-на черинге совет кижилер ону хүндүлчүлөп өзү-биле уткуп эл, Иранын улузунга найы-ралдык болгаш бот-бодун бил-чириниң сеткил-сагызын илергилеп турар деп, солун-нар демдегелен.

Шериг өөредилгелери

БОНИ. (СЭТА). ГФР-де сай-гара тургускан англи «рейн армияны» кезектеринин өөред-илгези Монстерин соңу та-лазында районда өгөдөн. «Франкфуртер алгемайне» солунун дашкыны-биле алмаш, «демир хой» деп ху-раангай ат-биле эртип турар өөредилгелерде 4500 солдат-тар, 1250 танклар болгаш бронетранспортерлар, а ол ыш-ка 60 вертолеттар киржип турар.

Индиянын күрүне сектору-нун металлургия заводтары-нун продукциязын өскө түнелгизе каңы дашкаар үн-дүрерин көвүдөп аргалыг болган. Ол заводтарын ара-зында кол роль Совет Шиндзели кирижиген болгаш тех-ника дөдөшкө-биле туткан Билдид металлургия комби-налына онаажып турар.

Мурнуу Вьетнамче чаа шериглер

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тың кам-гала министрин Клиффорд Мурнуу Вьет-намда бодунуң шериглериниң чамдык ке-лини АКШ оон үндүрер бодал турар дээр дугайында дашкы чугааны шуут чүгө-лөөн. Телевидение дашкы чүе чуга-лап турган, Клиффорд «Пентагонда ми-

дыг планнар чок» деп меделгезин. «Хары-даа Мурнуу Вьетнамда шериглериниң санын көвүдөп бодан турар бис» деп, ол чугаалаан.

Каттышкан Штаттар ВДР-ни бодааш-кы соксаалары бодалай турарын Клиф-форд база катан сатындырган.

ДЕЛЕГЕИНИН ЧУРТТАРЫНДА. Мавритания-нын найсыталы Нуакшоту чеди чыл болган. Ас-фальтылаан кудумчуларда элзиз, амгы үенин

бажынынын тутпаан кварталдарда майгынын ам-даа бар дээрин бо чуруктан көрүп тур силер. СЭТА-ның фотомедээзи.

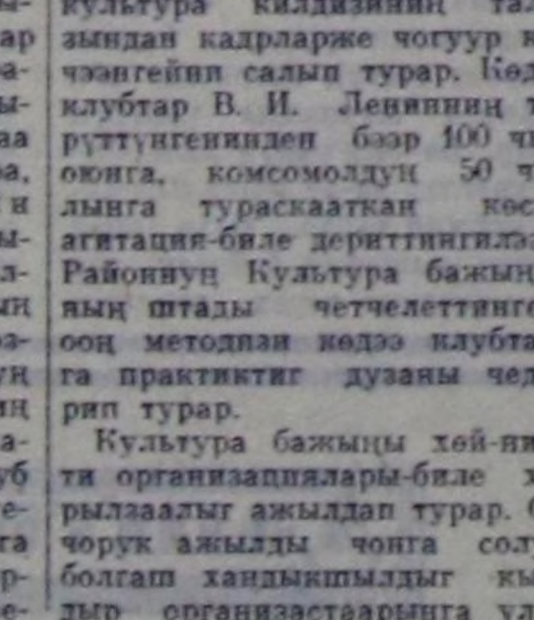
Ч. СЮРЮН.

дуанын теңдирip турар. Хө
ниятинки ак кыран тур
теметикн кезекээр, амы
зын аям-буру програм
мы дымтаанды кезексе
уадыраа болуп, лекция
модуштуу турар. Бот-
мынар уруу аядаун ку
цеттер уруу район төвүн
турар, Сентабр 13-те "Вост
төдүс деп тизме-те
жаз болгон. Оң белгетин
район эмгектештин шом
ны, уругар салымн
лектетир киришкен.

Мадыр-иелери алдынкы
рыпкн кезексин белетеп
бар болшат ол улаас бол
Чаа баймадраларын бол
байлаандын аямыларын
районун куалтыр киди
чотугу кичкегенин салып
бар болшат моон азыр
бт-тыныгын урун чү
огу-бу, кудумч компет
рин эрттерин чанчыл тур

Эрин районун култу
чырымдыктын албан челе
нин ийити аяк-тегерде ол
даа хой четтестер бар дөр
чугаагон. Районун куам
ра акымдакчаларын ол ч
пестерин чайладыр дөр
ажылдап-даа турар бол
мон сонгаар-даа аямыла

Е. ЗАХАРИНСКИЙ
республикайын Улусту ч
гаадылга бажыныын
директору

и коязы Тес-Хем районун төлөлдөй суурун журттагыларын көргүзсөлөр.

Мынлар артистер Кандаң Маа Михаил Когар, Клавдия Чамзынил Дамчанов оларнын ылгалындагы талантынын чоң мурунунинтерпреттер эскерип каапкан. Алдында база бир тергенин би Белекелдинге олар база мерге көргүзүп, хамаарышкан рольдагы мурнай пингээдин алкан

Б. СТАНИН

Қазақстан Республикасының
Білім мен Ғылым Министрлігі

тургузду-
орар бас-
Арадин.
Намчид,
ийн Хуай-
ага респу-
бика каш
иуу класс-
иик атле-
иис маргал-
иин чим-
иуу адраль-
иуу өстөр
иис акмел-
иин. Шко-
иуу спорт
иууниери
иуулу 30
иуу сани
иуу бир-
иуу кол-
иуу тусай

шмыр ак
тургузуу
турар.

Районга спорт ажмын эки-
жидериге эш Ампылов
йүг-хуузу кирип турар.
Оз районда спорт чөүмөл-
ниң даргалыын ораакчызы,
республиканың «Урожай» эки-
тура спорт ниталениин
плесун кежигун. Хей-ниин
ажылынга иленикейиг ки-
рижигун дзон, артын чымлы
Совет эрл чагларын, 30
чыл оюн таларыштыр «Уро-
жай» эки-тура спорт нитале-
ниин Топ чөүмөленин хүн-
дүл бижин-беле шапкыткан.

Алексей Кондратьев бо
хүнерде октябрь 6-да богуз
республиканың чык атлетика
кросунга районун чымдым

ЭР - ХЕЙ
ӨРГӨЛЭЭ

Бистин республикада со-
тун чаа хейри - хосту
рештин саймалар, моголо
бо хейриг чедикшиини
луп турарын магадлаас
жюк. Чөөн Сибиряк бо
РСФСР-ниң тозалар байы
маргаладылга ады-
тууларын Кызылда кү-
нни башкы институтуни
дектаны Силар Орлов
хосту хурейке РСФСР
спорт мастери деп ат алг-
га сэткидин халымында
руп, спорттун ураны.

ХООЧУН СПОРТЧУ

Стал-оолдун эдишеки эдишкен, кездэде «ягуз» иштешке кызыгып кышкыга болбой, ми оон-бисе маржарж боор. Ту вааның хол бамбуунуе тергеш ойнаарлыкларын бирээзи чорам, ам республикада иштитилгич сууларлыклар бирээзи Кыргыз Стал-оол Иш-Тад кыдык клубунун эргелекчиси, аныкчарлык чарымбас өнүнү. Оо кездэ суурода хол бамбуунун секция-зым иш чыг дүртүп, аныак спортчуларын бешкече үндүргөн. Оон өөрөнкичилери Дотпа, Кизил-оол, Ховалыг, Дойлау,

Сергей Ширини, Анатолий Дурак, Кыргыз Биче-оол Донда аян билиндир а бирин, ийши разряддары чыгуары. Хоочун спортчу эе спортту органиастап азыдарымдан аңгиде «Тыяның аныкчарлы» маржас хол бамбуунун аргыныкызым зой удаа чыгы боодунун балдак жерже аныак өскенге тарайын, ры өөрүчүгү.

М. БИЧЕ-ООЛ
хол бамбуунун бир разряддары

на алгы
дуг, сутга
ы-биле
дажык
чуган
агыгачы
ды-биле
саваам
агы
шым-
ны
штар-
кын
ныб.

БОРОНЕЖ. (СЭТА-ның). Ок-
тябрь 1-ге Воронежке Бугу-
россиянын кардиологтарынын
бирги съездины ажыттыган.
Съезд чүрек артинизынын бүү
кегелен айтырыларынын, мур-
карданы эмээринин, чүрек-
дамыр ааргыларыны шинчиле-
дерин ааргаларынын, кан эр-
гилдезинин системазыны аар-
гыларынын талазы-биле илет-
келдерин, диннадыларыны чу-
галаарын.

Кардиология артеми дайын

латтынын турар. Хирт
практиказында чүрек аар-
гынын болгаш улуг дамы-
ры протезээринин ажы-
тынын турары чедикшиин
Кижинчи ачылдап шыда-
малан тодагаргаларынын, кан
эргини үндүргөн, ас арга-
жынк ачылдап, дышта-
турган үезинде шингээди-
ган кистлордун темчээр-
үндөзилдигинен.

Съезд чүрек ааргы-
ны шинчилээринин моон соон

ур. Со-
кажан

ында
карты.
Карты-
амдан

оң че-
кижи

ңы

рын илеридириниң болгаш э-
нэриниң эмири тургустун-
ган. Улуг электрия кужу-биле
эмнээр арга калбаа-биле ажыг-

Редакторлук ораакты
С. К. ШОҢГУ.

Ж И Н О

ОКТАБРЬ 3-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Навказна туттугунан кыс» 10, 2, «Венан
печта мариасы» 12, 4, 5.45, 7.30, 9.35 шактарда.
«ЕНИСЕИ»: «Сергей Лазо» 10, «Генерал Рахимов» 12,
4, 6.20, 8.50 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Дайын болгаш тайбың» (4-кү серия)
6.40, «Хомудал турбас ужурлуг» (үшкү кино) 11, 4.5
8.35 шактарда.

Солун неделяда
алды катап үнер